

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

ปัญหาของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับการพัฒนาอุตสาหกรรมซึ่งมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า อุปกรณ์สื่อสารและโทรคมนาคมชนิดใหม่ๆ หลากหลายชนิดอย่างต่อเนื่องมานานหลายปี จะเห็นได้จากของเสียอันตรายส่วนใหญ่เป็นของเสียจากผลิตภัณฑ์ทางด้านอุตสาหกรรมซึ่งล้วนต้องใช้เทคโนโลยีในการผลิต ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านั้นส่วนหนึ่งมีโลหะหนักหรือสารเคมีเป็นองค์ประกอบสำคัญ เมื่อได้ใช้ผลิตภัณฑ์เหล่านั้นจนหมดอายุการใช้งาน จำเป็นต้องนำผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วไปดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง บางส่วนได้ถูกนำกลับไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ในขณะที่บางส่วนไม่สามารถนำกลับไปใช้ประโยชน์ได้ หรือเป็นของเสียที่เหลือจากกระบวนการนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่ซึ่งจำเป็นต้องนำเข้าสู่กระบวนการกำจัดของเสียอันตรายอย่างถูกวิธีตามหลักวิชาการ เนื่องจากการกำจัดของเสียอันตรายไม่สามารถกำจัดโดยวิธีการเช่นเดียวกับขยะมูลฝอยทั่วไปอันจะเป็นเหตุให้สารพิษต่างๆ ในของเสียอันตรายรั่วไหลสู่สิ่งแวดล้อมซึ่งกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและระบบนิเวศน์ ดังนั้นการจัดการของเสียอันตรายจึงต้องมีมาตรการต่างๆ ที่แตกต่างจากขยะมูลฝอยทั่วไปซึ่งการจัดการต้องเริ่มตั้งแต่แหล่งกำเนิดจนกระทั่งขั้นตอนการกำจัดที่มีความซับซ้อน เมื่อพิจารณาการจัดการของเสียอันตรายสามารถแยกพิจารณาเป็นการจัดการของเสียอันตรายจากภาคอุตสาหกรรมและการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน ซึ่งการจัดการของเสียอันตรายจากภาคอุตสาหกรรมมีการพัฒนากฎหมายหลักและกฎหมายลำดับรองที่ชัดเจนกว่าและมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการควบคุมดูแลผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในขณะที่กฎหมายเพื่อควบคุมดูแลปัญหาของเสียอันตรายจากชุมชนยังไม่มีความชัดเจนและประชาชนมีส่วนเกี่ยวข้องจำนวนมากทั่วประเทศ การควบคุมจึงไม่สามารถทำได้โดยง่ายจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่ภาครัฐเองก็มีความไม่พร้อมบางประการโดยเฉพาะการกำจัดของเสียอันตรายของท้องถิ่นเนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณที่ได้รับจัดสรรเพื่อการนี้และบุคลากรมีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอต่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาของเสียอันตรายในชุมชน ในขณะที่การลงทุนเพื่อจัดการของเสียอันตราย เช่น การสร้างศูนย์กำจัดของเสียอันตรายมีต้นทุนสูงมาก ซึ่งล้วนเป็นอุปสรรคในการดำเนินการจัดการปัญหาของเสียอันตรายในท้องถิ่นต่างๆ

เมื่อพิจารณาของเสียอันตรายแต่ละประเภทจะพบว่ามีส่วนประกอบที่แตกต่างกันไป ซึ่งมีผลต่อการนำกลับมาใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ ของเสียอันตรายบางประเภทจึงสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ซึ่งจะเป็นการช่วยรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการนำกลับมาใช้ประโยชน์จะเกิดของเสียอันตรายบางส่วนซึ่งต้องมีการกำจัดเช่นกัน ดังนั้น ในการกำจัดของเสียอันตรายผู้ก่อให้เกิดของเสียอันตรายจึงต้องพิจารณาถึงลักษณะของของเสียอันตรายแต่ละชนิดเพื่อคัดแยกก่อนเข้าสู่กระบวนการกำจัดตามแต่ละชนิดเพื่อลดปัญหามลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางเศรษฐกิจ จากนั้น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการรวบรวมของเสียอันตรายเพื่อนำไปกำจัดอย่างถูกหลักวิชาการต่อไป

แบตเตอรี่จัดเป็นของเสียอันตรายจากชุมชนประเภทหนึ่งที่นับวันจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากเป็นแหล่งพลังงานสำคัญของผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์สื่อสารประเภทต่างๆ ซึ่งแบตเตอรี่ในปัจจุบันมีหลายชนิดซึ่งการนำกลับไปใช้ประโยชน์แตกต่างกัน เช่น ถ่านไฟฉายและแบตเตอรี่แบบกระดุมที่ใช้แล้วนำไปกำจัดโดยไม่มีการนำกลับมาใช้ใหม่ ในขณะที่แบตเตอรี่โทรศัพท์มือถือแม้สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ แต่ในประเทศไทยยังไม่มีเอกชนรายใดดำเนินการเอง ส่วนแบตเตอรี่รถยนต์ที่ใช้แล้วสามารถนำไปหลอมตะกั่วเพื่อนำมาเป็นส่วนประกอบในการผลิตแบตเตอรี่รถยนต์ใหม่ได้ ดังนั้น แบตเตอรี่รถยนต์ที่ใช้แล้วซึ่งมีประโยชน์ทางเศรษฐกิจจึงมักมีธุรกิจเข้ามาดำเนินการรวบรวมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์และกำจัดส่วนที่เหลือ ส่วนแบตเตอรี่ที่ไม่มีประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือมิได้นำกลับไปใช้ประโยชน์มักจะถูกทิ้งปะปนกับขยะมูลฝอยทั่วไปซึ่งควบคุมได้ยาก แม้จะมีมาตรการรณรงค์ให้ประชาชนร่วมมือในการคัดแยกขยะประเภทต่างๆ ก็ตาม นอกจากนั้น การใช้แบตเตอรี่ที่มีคุณภาพต่ำและมีอายุการใช้งานสั้นยิ่งเป็นการเพิ่มซากแบตเตอรี่ให้มากยิ่งขึ้นส่งผลกระทบต่อภาระในการนำไปกำจัดโดยเฉพาะในท้องถิ่นซึ่งส่วนใหญ่ยังมีของเสียอันตรายดังกล่าวตกค้างที่ยังมิได้นำไปกำจัดอีกเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ การลักลอบนำเข้าแบตเตอรี่เข้ามาจำหน่ายในประเทศโดยมิได้เสียภาษี ซึ่งส่งผลให้รัฐขาดรายได้และแบตเตอรี่เมื่อหมดอายุใช้งาน รัฐต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการกำจัดซากแบตเตอรี่เหล่านั้น

ในขณะที่การใช้มาตรการด้านการสั่งการและควบคุมอาจกระทำไม่ได้ทั่วถึงและมีข้อจำกัดหลายประการ จึงจำเป็นต้องพิจารณาการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อให้ประชาชนร่วมมือในการแก้ไขปัญหา เช่น มาตรการทางภาษี ไม่ว่าจะเป็นการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม การใช้มาตรการจูงใจทางภาษี หรือใช้ระบบมัดจำ-คืนเงินเพื่อให้ซากแบตเตอรี่ถูกรวบรวมกลับคืนสู่ระบบการกำจัดอย่างถูกวิธีต่อไป รวมทั้งการดำเนินนโยบายมาตรการทางสังคมซึ่งจะส่งผลดีต่อการลด

ของเสียอันตรายจากการได้รับความร่วมมือจากประชาชนและผู้ประกอบการในการบริโภคและผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อันจะก่อให้เกิดผลดีในระยะยาว

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาการจัดการซากแบตเตอรี่ซึ่งเกิดจากสาเหตุหลายประการทั้งที่เกิดจากประชาชนซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาและภาครัฐที่ยังไม่มีมาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันและแก้ปัญหา ดังนั้น การจัดการกับปัญหาซากแบตเตอรี่จึงจำเป็นต้องศึกษามาตรการต่างๆ เพื่อจัดการปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อลดปัญหาซากแบตเตอรี่ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในอนาคต ดังนี้

1) ปัญหาซากแบตเตอรี่ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งแบตเตอรี่รถยนต์ แบตเตอรี่โทรศัพท์มือถือ ถ่านไฟฉาย และจากการที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีซึ่งก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่อาศัยแบตเตอรี่ที่เป็นแหล่งพลังงานสำรองที่สำคัญ ส่งผลให้ซากแบตเตอรี่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่บางประเภทก็ส่งผลให้ซากแบตเตอรี่ยิ่งเพิ่มรวดเร็วยิ่งขึ้น ดังนั้น แนวทางในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว คือ ให้มาตรการเพื่อให้เกิดการลดการใช้ผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่และเพื่อให้ประชาชนเลือกใช้ผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดังนี้

(1.1) แนวทางแรกในการจัดการกับปัญหาซากแบตเตอรี่ คือ การลดการใช้แบตเตอรี่ของประชาชนด้วยมาตรการทางภาษีโดยการจัดเก็บภาษีจากผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่ ซึ่งการดำเนินมาตรการทางภาษีมีผลต่อการปรับพฤติกรรมกรบริโภคของผู้บริโภค เนื่องจากได้มีการรวมต้นทุนภายนอกที่เดิมสังคมต้องรับภาระเข้าเป็นต้นทุนภายในซึ่งโดยทั่วไปผู้บริโภคเป็นผู้รับภาระภาษีดังกล่าวแม้มิใช่ผู้ชำระภาษีโดยตรงก็ตาม เนื่องจากผู้ผลิตซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ชำระภาษีจะผลักภาระภาษีให้แก่ผู้บริโภค การจัดเก็บภาษีจากผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่จึงคาดหวังได้ว่าผู้บริโภคจะลดการใช้แบตเตอรี่ได้จำนวนหนึ่ง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากแบตเตอรี่เป็นผลิตภัณฑ์ที่จำเป็นในการใช้งานกับผลิตภัณฑ์บางประเภทอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การจัดเก็บภาษีอาจส่งผลกระทบต่อการปรับพฤติกรรมของผู้บริโภคได้ไม่มากนัก โดยเฉพาะการจัดเก็บผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่ซึ่งมีมูลค่าต่ำส่งผลให้ราคาขายเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยในกรณีจัดเก็บภาษีตามมูลค่าในอัตราต่ำก็จะส่งผลกระทบต่อการปรับพฤติกรรมของผู้บริโภคได้ไม่มากนัก

(1.2) มาตรการอีกประการหนึ่งเพื่อให้การใช้มาตรการภาษีกับผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่ได้ผลดียิ่งขึ้น คือ การใช้อัตราภาษีที่แตกต่างกัน โดยในการจัดเก็บภาษีผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่

ประเภทเดียวกัน หากผลิตภัณฑ์ใดเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากกว่า เช่น อายุการใช้งานที่ยาวนานหรือความสามารถประจุใหม่ควรจัดเก็บภาษีในอัตราที่ต่ำกว่า ซึ่งจะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากกว่ามีราคาใกล้เคียงกับผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าหรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น เพื่อจูงใจให้ผู้บริโภคใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากกว่า เช่น ผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่ประเภทประจุใหม่ได้ (Rechargeable) ที่มีอายุการใช้งานยาวนานซึ่งจะส่งผลให้ปริมาณซากแบตเตอรี่ลดลงได้จำนวนมากในระยะยาว ซึ่งการใช้อัตราภาษีที่แตกต่างกันดังกล่าวอาจทำให้รายได้ภาษีที่จัดเก็บต่ำลงแต่ภาระในการบำบัดและกำจัดซากแบตเตอรี่ของภาครัฐในระยะยาวก็จะต่ำลงเช่นกัน

(1.3) แนวทางการลดซากแบตเตอรี่โดยให้ประชาชนหันมาใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามแนวทางข้างต้นอาจจะไม่ประสบความสำเร็จหากมีการลักลอบนำเข้าผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่จากต่างประเทศโดยเฉพาะที่มีคุณภาพต่ำ ระยะการใช้งานสั้น มีความเป็นพิษสูง และมีราคาถูกเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากประเทศที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ ด้วยเหตุนี้ผู้บริโภคส่วนหนึ่งจึงนิยมใช้แบตเตอรี่ลักลอบนำเข้าซึ่งมีราคาถูก ซึ่งหากผู้บริโภคกลุ่มนี้มีจำนวนมากจะส่งผลให้มาตรการทางภาษีที่จะได้มีการนำมาใช้ข้างต้นไม่ได้ผล เนื่องจากยิ่งจะก่อให้เกิดช่องว่างของราคาระหว่างผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่ที่มีการชำระภาษีและแบตเตอรี่ที่ลักลอบนำเข้าหรือแบตเตอรี่ที่หลีกเลี่ยงภาษีมีมากยิ่งขึ้น ปริมาณซากแบตเตอรี่ในระยะยาวจึงอาจไม่ลดลง ดังนั้นจึงต้องมีมาตรการควบคุมมิให้มีการลักลอบนำเข้าผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่ดังกล่าวอย่างเข้มงวด เพราะนอกจากส่งผลกระทบต่อมาตรการภาษีข้างต้นแล้ว ภาครัฐจะขาดรายได้ภาษีและยังต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการบำบัดและกำจัดซากแบตเตอรี่ที่มีได้ชำระภาษีเหล่านั้นอีกด้วย จึงควรดำเนินการมาตรการยึดทรัพย์สินจากผู้กระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยศุลกากรกรณีลักลอบนำเข้าและหลีกเลี่ยงเสียภาษีนำเข้าแบตเตอรี่ที่มีพฤติการณ์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อย่างเข้มงวด ส่วนกรณีแบตเตอรี่นำเข้าที่มีคุณภาพต่ำ อายุการใช้งานสั้น ควรมีการกำหนดให้แบตเตอรี่ต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคภายในประเทศและช่วยป้องกันการท่วมตลาดจากผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพต่ำ แต่ทั้งนี้ มาตรฐานดังกล่าวควรเป็นมาตรฐานบังคับทั้งผู้ผลิตภายในประเทศซึ่งต้องได้รับใบอนุญาตจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และผู้นำเข้าจากต่างประเทศเช่นเดียวกัน เนื่องจาก มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมแบตเตอรี่ชนิดต่างๆ ในปัจจุบัน เช่น แบตเตอรี่แห้ง (แบบหลอดลิเทียม)¹

¹มอก.96-2517 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 91 ตอนที่ 201 วันที่ 28 พฤศจิกายน 2517 และราชกิจจานุเบกษา เล่ม 102 ตอนที่ 35 วันที่ 22 มีนาคม 2528

แบตเตอรี่ชนิดตะกั่ว-กรด สำหรับรถยนต์² แบตเตอรี่รถจักรยานยนต์³ กำหนดประเภท ขนาด ความจุ การทำคุณสมบัติที่ต้องการ การชักตัวอย่างและเกณฑ์ตัดสิน เป็นต้น แต่ไม่มีข้อกำหนดในการจำกัดปริมาณสารซึ่งเป็นองค์ประกอบของแบตเตอรี่และประสิทธิภาพการใช้งานของแบตเตอรี่ ทั้งยังไม่มีสภาพบังคับและบทลงโทษ ดังนั้น ในการกำหนดมาตรฐานบังคับดังกล่าวจึงควรมีบทบัญญัติดังกล่าว และเพิ่มเติมบทลงโทษให้ผู้ผลิตแบตเตอรี่ที่ผลิตแบตเตอรี่ไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดและผู้นำเข้าแบตเตอรี่ไม่ได้มาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งควรสนับสนุนให้มีมาตรการที่เปิดโอกาสให้องค์กรภาคประชาชนซึ่งเป็นผู้บริโภคสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ผลิตแบตเตอรี่ที่ไม่ได้มาตรฐานได้ในอนาคต

(1.4) การลดซากแบตเตอรี่อีกประการหนึ่ง คือ การนำซากแบตเตอรี่กลับมาใช้อีกในรูปแบบต่างๆ ซึ่งในประเด็นนี้ ภาครัฐควรสนับสนุนโดยใช้มาตรการจูงใจทางภาษีแก่ผู้ประกอบการโดยการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่สะอาดในการผลิต เช่น การนำซากแบตเตอรี่กลับมารีไซเคิลเพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตแบตเตอรี่ใหม่ ซึ่งปัจจุบันได้มีการลดอัตราภาษีสรรพสามิตที่จัดเก็บจากแบตเตอรี่ใหม่ที่ใช้ตะกั่วซึ่งได้มาจากแบตเตอรี่เก่า อย่างไรก็ตาม การลดอัตราภาษีสรรพสามิตดังกล่าวครอบคลุมเฉพาะแบตเตอรี่จากยานยนต์เท่านั้น จึงควรสนับสนุนการรีไซเคิลแบตเตอรี่ประเภทอื่นๆ ด้วย เช่น การรีไซเคิลซากแบตเตอรี่โทรศัพท์มือถือซึ่งมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากซากแบตเตอรี่โทรศัพท์มือถือสามารถนำไปรีไซเคิลได้ แต่ในประเทศไทยยังไม่มีผู้ประกอบการรายใดดำเนินการเอง มีเพียงผู้ประกอบการบางรายที่รวบรวมซากแบตเตอรี่โทรศัพท์มือถือส่งไปรีไซเคิลในต่างประเทศเท่านั้น ซึ่งในประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหภาพยุโรปสามารถรีไซเคิลแบตเตอรี่ได้เกือบทั้งหมด จึงควรมีการใช้มาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อให้ผู้ประกอบการนำเทคโนโลยีที่สะอาดมาใช้ในการผลิตซึ่งจะส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งในระยะเริ่มต้น การลงทุนดังกล่าวมีจำนวนเงินลงทุนที่สูงจึงควรใช้มาตรการจูงใจทางภาษี เช่น การให้เงินลงทุนดังกล่าวนำไปหักลดหย่อนภาษีได้ เป็นต้น และลดอัตราภาษีสรรพสามิตสำหรับแบตเตอรี่ประเภทอื่นๆ เช่นเดียวกับกรณีแบตเตอรี่รถยนต์และแบตเตอรี่รถจักรยานยนต์

ตามร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว พ.ศ. ที่กรมควบคุมมลพิษได้เสนอร่างพระราชบัญญัติฯ ไปสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแล้ว

²มอก. 6-2524 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ เล่ม 98 ตอนที่ 141 วันที่ 26 สิงหาคม 2524

³มอก. 719-2530 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 104 ตอนที่ 182 วันที่ 11 กันยายน 2530

ได้บัญญัติให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าต้องเสียค่าธรรมเนียมที่ก่อให้เกิดของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว ซึ่งรวมถึงแบตเตอรี่รถยนต์เก่า⁴ ส่วนแบตเตอรี่ประเภทอื่นๆ และถ่านไฟฉายซึ่งจัดเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วอื่นๆ ซึ่งเกิดจากการบริโภคในครัวเรือน หรือสถานประกอบการต่างๆ ซึ่งไม่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ ให้ขึ้นอยู่กับประกาศของรัฐมนตรีฯว่าจะครอบคลุมถึงผลิตภัณฑ์ใดบ้าง⁵

ทั้งนี้ ค่าธรรมเนียมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วถือเป็นภาษี แต่ไม่ให้นำไปรวมคำนวณเป็นมูลค่าของภาษี ซึ่งจัดเก็บจากผู้ผลิตและผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดของเสียอันตรายจากซากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว⁶ ตามอัตราค่าธรรมเนียมที่รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการฯ ออกกฎกระทรวง ซึ่งในการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมต้องคำนึงถึงประเภท ชนิด น้ำหนัก ปริมาตร ค่าบำบัดหรือกำจัด และปริมาณของเสียอันตรายที่ประกอบอยู่ในผลิตภัณฑ์ ตลอดจนผลกระทบที่ผลิตภัณฑ์จะมีต่อสิ่งแวดล้อม⁷

2) ปัญหาในการจัดการซากแบตเตอรี่จากชุมชน คือ การที่ประชาชนทิ้งซากแบตเตอรี่ปะปนกับขยะมูลฝอยทั่วไปโดยไม่มีการคัดแยก และการที่ประชาชนนำซากแบตเตอรี่ไปกำจัดเองโดยไม่ถูกหลักวิชาการ ซึ่งจะส่งผลให้สารพิษรั่วไหลสู่สิ่งแวดล้อมได้ในขั้นตอนการกำจัด เนื่องจากซากแบตเตอรี่ต้องอาศัยการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ จึงควรมีมาตรการในการให้ประชาชนจัดการกับซากแบตเตอรี่หลักจากการบริโภค ดังนี้

(2.1) การใช้มาตรการมัดจำ - คืนเงิน ซึ่งการใช้มาตรการนี้เพื่อให้ซากแบตเตอรี่ซึ่งจำเป็นต้องมีการกำจัดอย่างถูกวิธีและบางส่วนสามารถนำกลับมาใช้ใหม่อีกได้เข้าสู่ระบบจัดเก็บซากแบตเตอรี่ประเภทต่างๆ ซึ่งผู้บริโภคผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่ที่ได้วางมัดจำไว้ส่วนหนึ่งแล้วเมื่อนำซากแบตเตอรี่มาคืนจะได้รับเงินมัดจำกลับคืนไป ซึ่งซากแบตเตอรี่จะได้ถูกรวบรวมเพื่อนำเข้าไปสู่ระบบการกำจัดและนำกลับมาใช้ใหม่ อย่างไรก็ตาม การใช้มาตรการมัดจำ - คืนเงิน เช่น กรณีมี

⁴ มาตรา 52(1) แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว พ.ศ.

⁵ มาตรา 5 และ 7 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว พ.ศ.

⁶ มาตรา 7 และ 9 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว พ.ศ.

⁷ มาตรา 7 และ 9 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว พ.ศ.

การนำซากแบคทีเรียที่มีได้มีการเก็บเงินมัดจำหรือซากแบคทีเรียที่ลักลอบนำเข้าหรือแบคทีเรียที่หลีกเลี่ยงภาษีมาจำหน่ายมารับคืนเงิน ซึ่งในกรณีนี้จะส่งผลให้ภาครัฐต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในสองทาง คือ รัฐต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการจ่ายเงินคืนต่างๆ ที่มีได้มีการจ่ายเงินมัดจำไว้ประการหนึ่ง และรัฐยังต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการกำจัดซากแบคทีเรียเหล่านั้นอีกประการหนึ่ง ซึ่งหากเป็นกรณีที่ผู้บริโภคไม่ได้นำซากแบคทีเรียที่มีการมัดจำไว้แล้วมาคืน เงินมัดจำจากซากแบคทีเรียดังกล่าวจะถูกยึดไว้ซึ่งเปรียบเสมือนภาษีทิ้ง ซึ่งรัฐสามารถนำเงินที่ยึดดังกล่าวไปใช้จ่ายในการจัดเก็บและคัดแยกซากแบคทีเรีย

(2.2) การมัดจำ - คืนเงินจำเป็นจะต้องมีผู้ดำเนินการซึ่งอาจอยู่ในรูปของกองทุน อย่างไรก็ตาม การใช้มาตรการมัดจำ - คืนเงินเฉพาะซากแบคทีเรียเพียงอย่างเดียวอาจไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายต่อการบริหารซึ่งมีต้นทุนคงที่ในการบริหารจำนวนหนึ่ง ดังนั้น จึงควรมีการใช้มาตรการมัดจำ - คืนเงินกับของเสียอันตรายประเภทอื่นๆ ไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้ของเสียอันตรายประเภทต่างๆ ได้นำกลับไปใช้ใหม่และนำไปเข้าสู่กระบวนการจัดเก็บและนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี ซึ่งอาจมีรายได้จากการรีไซเคิลของเสียอันตรายประเภทต่างๆ อีกส่วนหนึ่ง การดำเนินงานจึงจะเกิดประสิทธิภาพและไม่เป็นภาระที่รัฐต้องใช้เงินสนับสนุนรูปแบบต่างๆ เป็นจำนวนมาก

(2.3) ในการใช้มาตรการมัดจำ - คืนเงินกับซากแบคทีเรียจะส่งผลให้ลดปัญหาการทิ้งซากแบคทีเรียปะปนกับขยะมูลฝอยทั่วไปซึ่งสะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์และการนำไปบำบัดและกำจัด อย่างไรก็ตาม แม้จะมีระบบการบริหารที่ดีเพียงไรก็ตามก็ไม่สามารถจัดเก็บซากแบคทีเรียคืนได้ทั้งหมด ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น การใช้มาตรการมัดจำ - คืนเงินกับแบคทีเรียที่มีมูลค่าต่ำซึ่งเมื่อประชาชนนำไปคืนจะได้รับเงินคืนเพียงเล็กน้อยจึงอาจไม่สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนนำซากแบคทีเรียประเภทดังกล่าวไปคืน หรือ การใช้มาตรการมัดจำ - คืนเงินกับแบคทีเรียบางประเภทเท่านั้นอาจสร้างความสับสนกับประชาชนซึ่งอาจส่งผลให้ประชาชนไม่นำซากแบคทีเรียไปคืนเนื่องจากความไม่เข้าใจดังกล่าว ดังนั้น แม้จะมีการใช้มาตรการมัดจำ - คืนเงินดังกล่าวแล้ว ภาครัฐโดยหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นควรหามาตรการเสริมเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนคัดแยกซากแบคทีเรียออกจากขยะมูลฝอยทั่วไปประกอบด้วย คือ จัดหาภาชนะรองรับสำหรับของเสียอันตรายโดยเฉพาะและจัดหารถเก็บขนชนิดพิเศษเพื่อเก็บขนของเสียอันตรายโดยเฉพาะ ซึ่งในปัจจุบันแม้จะมีการณรงค์ให้ประชาชนคัดแยกขยะประเภทต่างๆ ก็ตาม แต่เนื่องจากความไม่เพียงพอในการอำนวยความสะดวกในการหาภาชนะรองรับขยะตามประเภทการทิ้งขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประชาชนจึงยังคงปะปนกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดหาภาชนะรองรับขยะตามประเภท และบริการจัดเก็บขนขยะเหล่านั้นอย่างเพียงพอและทั่วถึง

ทุกพื้นที่ ซึ่งนอกจากลดปัญหาการทิ้งของเสียอันตรายโดยไม่คัดแยกแล้วยังเป็นการลดการนำซากแบตเตอรี่ไปกำจัดเองโดยผิดหลักวิชาการอีกด้วย

ตามร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว พ.ศ. ได้บัญญัติให้จัดตั้งกองทุนส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วขึ้น ในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินต่างๆ โดยมีเงินที่ได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์เป็นหลัก นอกจากนี้ ยังมีแหล่งที่มาจากแหล่งอื่น เช่น เงินประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้ เงินอุดหนุนจากรัฐบาลและภาคเอกชน ดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน เป็นต้น⁸ ซึ่งกองทุนดังกล่าวมีสถานะเป็นนิติบุคคลและเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและรายได้ของกองทุนไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังเป็นรายได้แผ่นดินและเงินกองทุนให้นำไปใช้จ่ายเพื่อกิจการตามที่กำหนด⁹

การบริหารงานของกองทุนฯ ให้มีคณะกรรมการกองทุนส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากซากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ซึ่งคณะกรรมการฯ มีอำนาจและหน้าที่หลายประการ ที่สำคัญคือ กำหนดนโยบายการบริหารงาน และให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานของกองทุน ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ คำสั่ง และการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ที่เรียกเก็บจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว กำหนดมาตรการต่างๆ เกี่ยวกับวิธีการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว กำหนดมาตรการเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชนในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว เป็นต้น¹⁰

ให้กองทุนฯ ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด) จัดตั้งศูนย์รับซื้อคืนผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วหรือหมดอายุการใช้งานแล้ว หรือได้กลายสภาพเป็นของเสียแล้วซึ่งเจ้าของหรือผู้ครอบครองผลิตภัณฑ์ต้องการทิ้งหรือกำจัดเพื่อรับซื้อคืนผลิตภัณฑ์ดังกล่าวในจำนวนเงินหรืออัตราที่คณะกรรมการฯ ประกาศกำหนด

⁸มาตรา 12 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว พ.ศ.

⁹มาตรา 13 และ 15 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว พ.ศ.

¹⁰มาตรา 19 และ 20 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว พ.ศ.

ศูนย์รับซื้อคืน อาจประกอบด้วยศูนย์รับซื้อคืนที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา รวมทั้งศูนย์รับซื้อคืนที่เทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลที่กองทุนฯ มอบอำนาจให้ดูแลศูนย์รับซื้อคืนจัดให้มีขึ้น หรือศูนย์รับซื้อคืนที่บุคคลหรือองค์กรอื่นๆ จัดตั้งขึ้นโดยได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ดูแลศูนย์รับซื้อคืน¹¹ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ดูแลศูนย์รับซื้อคืนสามารถดำเนินการให้เกิดเครือข่ายศูนย์รับซื้อคืนฯ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการรับซื้อคืนผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว โดยเครือข่ายซื้อคืนดังกล่าวอาจประกอบด้วย ผู้ประกอบกิจการที่เป็นร้านค้า องค์กรพัฒนาเอกชน หรือมูลนิธิที่ดำเนินกิจการทางด้านสิ่งแวดล้อม และ องค์กรประชาคมต่างๆ เช่น ธนาคารขยะ หรือร้านรับคืนขยะที่สามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ที่สามารถดำเนินการโดยชุมชน และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว¹²

ให้กองทุนโดยประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลศูนย์รับซื้อคืน โดยยึดหลักดังนี้

ดำเนินการรับซื้อคืนโดยยึดหลักลดปริมาณของเสียอันตรายที่ต้องบำบัด และกำจัด ให้ดำเนินการโดยนำวิธีนำผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วกลับมาใช้อีกให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสม และผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้อีกให้ดำเนินการไปบำบัดหรือกำจัด ณ สถานที่ให้บริการบำบัดหรือกำจัดของเสียต่อไป¹³

นอกจากนี้ รัฐมนตรีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจออกประกาศเพื่อกำหนดมาตรการสำหรับการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วซึ่งมีการรับซื้อคืนในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญมีดังนี้¹⁴

¹¹มาตรา 43 และ 44 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว พ.ศ.

¹²มาตรา 52 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว พ.ศ.

¹³มาตรา 53 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว พ.ศ.

¹⁴มาตรา 55 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว พ.ศ.

- กำหนดมาตรฐานของภาชนะบรรจุ การติดฉลาก การเก็บรักษา และการขนส่งไปยังสถานประกอบการเกี่ยวกับการคัดแยกหรือฝังกลบวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว สถานประกอบการเกี่ยวกับการนำผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วมาเป็นวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ใหม่โดยผ่านกรรมวิธีการผลิตทางอุตสาหกรรม และสถานที่ประกอบการปรับปรุงคุณภาพของเสียรวม และกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วซึ่งรับซื้อคืนมาแล้วได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง และถูกขนส่งไปยังสถานที่ประกอบการจัดการข้างต้นโดยไม่รั่วไหลออกไปสู่ชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม

- กำหนดให้ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่จะก่อให้เกิดของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว มีหน้าที่ต้องออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการแยกชิ้นส่วน เพื่อให้เกิดการใช้ซ้ำ การหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ หรือการนำกลับมาใช้อีก และผู้ผลิตต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วนั้นอย่างถูกต้องหลังจากที่ผลิตภัณฑ์นั้นกลายสภาพเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วอย่างถูกต้องหลังจากที่ผลิตภัณฑ์นั้นกลายสภาพเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช้แล้ว

- กำหนดให้ผู้ผลิตต้องให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับความร่วมมือให้ทั้งผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วปนไปกับขยะทั่วไป โดยมีตราสัญลักษณ์ห้ามทิ้งแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยต้องให้ข้อมูลดังกล่าวปรากฏอยู่บนผลิตภัณฑ์หรือบนบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ หรือในคู่มือการใช้ผลิตภัณฑ์

- กำหนดเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วซึ่งรับซื้อคืน

3) สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนในปัจจุบัน คือ ยังไม่มีกฎหมายในการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนโดยตรง จึงส่งผลให้ไม่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการกับปัญหาดังกล่าวโดยตรง ประกอบกับการใช้มาตรการในการจัดการเช่นเดียวกับปัญหาอื่นๆ ที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมอาจไม่เหมาะสมในการจัดการปัญหา เนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดจากพฤติกรรมของผู้บริโภค การใช้มาตรการในเชิงควบคุมและสั่งการจึงเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ จึงควรมีมาตรการเสริมในการปรับพฤติกรรมของผู้บริโภคเพื่อลดต้นเหตุแห่งปัญหา จึงควรมีการบัญญัติกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(3.1) เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของเสียอันตรายโดยตรง ซึ่งแตกต่างจากของเสียอันตรายจากภาคอุตสาหกรรมที่มีกฎหมายเกี่ยวข้องโดยตรง จึงควรมีการบัญญัติกฎหมายให้ประชาชนคัดแยกมูลฝอยทั่วไปและของเสียอันตรายก่อนนำไปทิ้ง เพื่อให้ประชาชนร่วมมือในการทิ้งของเสียอันตรายแยกจากมูลฝอยทั่วไป และควรมีบทบัญญัติให้มีหน่วยงานรับผิดชอบการวางแผนนโยบายและการจัดการของเสียอันตรายโดยตรงทั้งในการนำกลับมาใช้ใหม่และการนำของเสียอันตรายไปบำบัดและกำจัด เพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้ทรัพยากรให้เกิด

ประโยชน์สูงสุดและลดปริมาณของเสียอันตราย และเพื่อมิให้ประชาชนนำของเสียอันตรายไปกำจัดเองซึ่งจะเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

(3.2) การใช้มาตรการด้านการสั่งการและควบคุมเพียงลำพังในการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนอาจไม่เหมาะสม เนื่องจากการใช้มาตรการดังกล่าวต้องใช้นุ้คลากรเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะในกรณีขอเขตการควบคุมกว้างขวางซึ่งกระทำได้ยากและหากจะบังคับใช้ได้อย่างทั่วถึงและได้ผลจะเกิดต้นทุนค่าใช้จ่ายสูงมาก จึงควรมีการพิจารณาใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ต่างๆ เพื่อให้การจัดการของเสียอันตรายเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น เช่น การใช้มาตรการทางภาษีและมาตรการมัดจำ - คืนเงินกับกรณีเบตเตอรี เพื่อให้เป็นแรงจูงใจต่อผู้บริโภคและผู้ผลิตในการเลือกผลิตและบริโภคอย่างเหมาะสม เพื่อลดปริมาณของเสียอันตรายและลดปัญหาการไม่คัดแยกของเสียอันตรายจากมูลฝอยทั่วไป

ตามร่างพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่..) พ.ศ. ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ได้มีการแก้ไขดังนี้

แก้ไขคำนิยาม “มูลฝอย” ให้หมายความรวมถึงมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนเป็นดังนี้ “มูลฝอย หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เถ้า มูลสัตว์ ขากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาดที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน ยกเว้นวัสดุที่ไม่ใช้แล้วที่เป็นพิษหรืออันตรายจากโรงงาน”¹⁵

การออกกฎกระทรวงตามวรรคสองของมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มีการแก้ไขเป็นดังนี้¹⁶

“กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งจะกำหนดให้ใช้บังคับเป็นการทั่วไปทุกท้องถิ่นหรือให้ใช้บังคับเฉพาะท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งก็ได้ และในกรณีที่กฎกระทรวงดังกล่าวจะสมควรกำหนดให้เรื่องที่เป็นรายละเอียดทางด้านเทคนิควิชาการหรือเป็นเรื่องที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วตามสภาพสังคมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการและประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

ตามร่างพระราชบัญญัติการสาธารณสุขมุ่งให้ความสำคัญในทุกขั้นตอนการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย เนื่องจากการเพิ่มเติมความหมายของมูลฝอยส่งผลต่อการนำมูลฝอย การ

¹⁵ มาตรา 3 แห่งร่างพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่..) พ.ศ.

¹⁶ มาตรา 6 แห่งร่างพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่..) พ.ศ.

แก้ไขข้อหมวด 3 จากการกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยแก้ไขเป็นการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย¹⁷ และแก้ไขอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นในการกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยให้อำนาจการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย เป็นดังนี้¹⁸

“มาตรา 18 การเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ราชการส่วนท้องถิ่นนั้นอาจร่วมกับหน่วยงานของรัฐ หรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่นดำเนินการภายใต้ข้อตกลงร่วมกันก็ได้ แต่ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ สาธารณะโดยส่วนรวม รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการร่วมกันได้

ในกรณีมีเหตุอันสมควรราชการส่วนท้องถิ่นอาจมอบหมายให้บุคคลใดดำเนินการตาม วรรคหนึ่งแทนภายใต้การควบคุมดูแลของราชการส่วนท้องถิ่น หรืออาจอนุญาตให้บุคคลใดเป็น ผู้ดำเนินการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามมาตรา 19 ก็ได้”

นอกจากนี้ การกำหนดค่าธรรมเนียมให้ค่านึงถึงปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการจัดการ ประกอบด้วย ดังนี้¹⁹

“(4) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการของส่วนราชการส่วนท้องถิ่นหรือบุคคล อื่นที่ราชการส่วนท้องถิ่นมอบให้ดำเนินการแทน ในการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยไม่ น้อยกว่าอัตราขั้นต่ำและไม่เกินอัตราขั้นสูง ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยค่านึงถึงค่าใช้จ่ายที่ เป็นต้นทุนขั้นต่ำตามมาตรฐานของวิธีการที่ใช้ในการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ทั้งนี้ การจะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ราชการส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้อง ดำเนินการให้ถูกต้องด้วยสัญลักษณ์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ในส่วนของบทกำหนดโทษ ได้เพิ่มเติมโทษในกรณีผู้ฝ่าฝืนกฎกระทรวงในกรณีเกี่ยวกับ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน รวมทั้งกรณีผู้ฝ่าฝืน หรือผู้รับอนุญาตฝ่าฝืนข้อกำหนด ของท้องถิ่นในกรณีเกี่ยวกับมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน²⁰ ซึ่งตามบทกำหนดโทษที่ เพิ่มเติมสังเกตได้ว่าในความผิดในกรณีมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนมีบทกำหนดโทษ

¹⁷ มาตรา 8 แห่งร่างพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่..) พ.ศ.

¹⁸ มาตรา 9 แห่งร่างพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่..) พ.ศ.

¹⁹ มาตรา 10 แห่งร่างพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่..) พ.ศ.

²⁰ มาตรา 11 และ 12 แห่งร่างพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่..) พ.ศ.

หนักกว่าความผิดในกรณีมูลฝอยประเภทอื่นซึ่งเป็นความหมายมูลฝอยตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ที่มีอยู่เดิม

4) หน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการของเสียอันตรายอย่างมาก คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่กระจายอยู่ทั่วประเทศซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดเก็บการจัดระบบการบริการสาธารณะซึ่งรวมถึงการกำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำหน้าที่ในการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยสาธารณะ การเก็บขนขยะมูลฝอย และกำจัดขยะมูลฝอย อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวยังประสบปัญหาหลายประการ เช่น ยังไม่มีการแยกภาชนะรองรับขยะมูลฝอยตามประเภทและไม่แยกเก็บขนขยะมูลฝอยตามประเภท การกำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกหลักสุขาภิบาล การขาดบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ ขาดงบประมาณเพื่อการดังกล่าว นอกจากนี้ ควรมีองค์การที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการตามมาตรการมัดจำ - คืนเงิน ซึ่งควรมีมาตรการต่างๆ ดังนี้

(4.1) ภาษีที่จัดเก็บจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วจะเป็นของเสียอันตรายในอนาคตนั้น ควรนำไปใช้เพื่อจัดการของเสียอันตรายโดยเฉพาะ เนื่องจากผลิตภัณฑ์เหล่านั้นเมื่อใช้แล้วจะเกิดต้นทุนที่รัฐต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการนำไปบำบัดและกำจัด แต่หากนำส่งเงินภาษีดังกล่าวเข้าเป็นเงินรายได้แผ่นดินเช่นเดียวกับรายได้อื่นๆ ที่รัฐจัดเก็บได้ เมื่อจัดสรรงบประมาณแผ่นดินตามวิธีการงบประมาณจึงมิได้มีการจัดสรรไปใช้เพื่อจัดการของเสียอันตรายโดยตรง ดังนั้น จึงควรมีบทบัญญัติให้นำภาษีที่จัดเก็บจากผลิตภัณฑ์ที่เมื่อใช้แล้วจะเป็นของเสียอันตรายในอนาคตไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์การจัดการของเสียอันตรายโดยเฉพาะ เพื่อเป็นหลักประกันว่าของเสียอันตรายจะได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบและนำไปบำบัดและกำจัดอย่างถูกหลักวิชาการ โดยจัดให้มีการติดตามผลการจัดการของเสียอันตรายของส่วนราชการต่างๆ ด้วย ด้วยเหตุนี้ ในการกำหนดอัตราภาษีที่จัดเก็บจากผลิตภัณฑ์แบบเตอรี จึงควรพิจารณาจากค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น โดยประมาณการจากค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บ การคัดแยก การรีไซเคิล การบำบัดและกำจัด การประชาสัมพันธ์ และค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน เป็นต้น ให้เพียงพอในการดำเนินการจัดการ โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน

(4.2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดภาชนะรองรับขยะมูลฝอยตามประเภทให้เพียงพอและทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบ เพื่อให้ประชาชนคัดแยกก่อนนำไปทิ้งและแยกเก็บขนขยะมูลฝอยตามประเภท

(4.3) การกำจัดของเสียอันตรายซึ่งมีกระบวนการบำบัดและกำจัดเฉพาะซึ่งจำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งโดยเฉพาะที่มีขนาดเล็กและมี

งบประมาณจำกัดย่อมไม่สามารถจัดหางบประมาณเพื่อดำเนินการได้ จึงควรร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ เพื่อร่วมจัดตั้งศูนย์กักจัดของเสียอันตราย หรืออาจร่วมมือกับภาคเอกชน หรือการให้สัมปทานแก่ภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ และควรส่งเสริมให้เอกชนดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการจัดการของเสียอันตรายและขยะมูลฝอยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์อันเป็นการลดปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยอาจจัดสรรเงินกองทุนซึ่งมีที่มาจากภาษีที่จัดเก็บจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วซึ่งจะก่อให้เกิดของเสียอันตรายสนับสนุนในระยะแรกเพื่อจูงใจให้เอกชนสนใจในการลงทุนดังกล่าว

(4.4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของเสียอันตรายให้เพียงพอและจัดให้มีการฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้ด้านวิชาการและการจัดการของเสียอันตรายให้แก่เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจและปฏิบัติงานในการจัดการของเสียอันตรายอย่างถูกต้องและปลอดภัย

(4.5) ในการดำเนินการตามมาตรการมัดจำ - คืนเงินจำเป็นต้องให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อจัดการตามมาตรการดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการดำเนินการรวบรวมซากแบตเตอรี่มีขอบเขตพื้นที่กว้างขวางทั่วประเทศ การให้หน่วยงานดังกล่าวดำเนินการทั้งหมดและการใช้มาตรการมัดจำ-คืนเงินกับซากแบตเตอรี่เพียงชนิดเดียวก่อให้เกิดต้นทุนค่าใช้จ่ายจำนวนมากจึงอาจไม่คุ้มค่ากับการลงทุน จึงควรมีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในการรวบรวมจัดเก็บซากแบตเตอรี่และใช้มาตรการมัดจำ-คืนเงิน กับผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่เมื่อใช้แล้วจะเป็นของเสียอันตรายในอนาคต นอกจากนี้ ควรจัดสรรเงินกองทุนซึ่งมีที่มาจากภาษีที่จัดเก็บผลิตภัณฑ์แบตเตอรี่ให้แก่ร้านค้าปลีกซึ่งรวบรวมซากแบตเตอรี่จากผู้บริโภคตามปริมาณการจัดเก็บ อันจะเป็นการสร้างเครือข่ายในการรวบรวมซากแบตเตอรี่และยังเป็นการจูงใจให้ร้านค้าปลีกช่วยจัดเก็บซากแบตเตอรี่เพื่อนำไปจัดการต่อไป ในขณะเดียวกัน บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานดังกล่าวควรกำหนดคุณสมบัติให้เป็นผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านการจัดการของเสียอันตราย และควรบริหารเงินรายได้เพื่อกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการของเสียอันตรายและเพื่อส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อม

ตามร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว พ.ศ. ได้บัญญัติให้กรมสรรพสามิตและกรมศุลกากรเป็นผู้ดำเนินการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ดังกล่าว รวมทั้งในกรณีที่มีกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต กฎหมายว่าด้วยศุลกากร หรือกฎหมายอื่นใดได้กำหนดให้มีการเรียกเก็บภาษี ค่าธรรมเนียม หรือเงินอื่นใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว ให้ถือว่าค่าภาษี ค่าธรรมเนียม หรือเงินดังกล่าวเป็นค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้นำส่งเป็นรายได้

ของกองทุนฯ และไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังเป็นรายได้แผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือกฎหมายอื่น²¹

ดังนั้น ผู้มีหน้าที่เสียค่าธรรมเนียมตามร่างพระราชบัญญัติฯ คือ ผู้ผลิตและผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดของเสียอันตรายจากซากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว โดยมีกรมสรรพสามิตเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่จัดเก็บค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตภายในประเทศ และกรมศุลกากรเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่จัดเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ดังกล่าว และให้ถือว่าค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บได้เป็นภาษี และไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังเป็นรายได้แผ่นดินโดยนำส่งกองทุนส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากซากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว ดังนั้น จึงแตกต่างจากเงินรายได้ที่ส่วนราชการจัดเก็บได้โดยทั่วไป ซึ่งต้องนำส่งกระทรวงการคลังเป็นรายได้ของแผ่นดิน และจะนำเงินดังกล่าวไปใช้จ่ายได้ต่อเมื่อผ่านกระบวนการวิธีการงบประมาณ อย่างไรก็ตาม เงินที่กองทุนฯ ได้รับจะต้องนำไปใช้จ่ายเพื่อกิจการที่กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เช่น นำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการรับซื้อคืนผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว เงินอุดหนุนแก่กิจการที่เกี่ยวกับการนำกลับมาใช้อีกในรูปแบบต่างๆ การบำบัดหรือกำจัดของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว การบริหารกองทุน สนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน เป็นต้น²²

5) สาเหตุประการสำคัญในการเกิดปัญหาของเสียอันตราย คือ การขาดจิตสำนึกของประชาชนบางส่วนเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เมื่อใช้แล้วจะเป็นของเสียอันตราย ซึ่งการขาดจิตสำนึกดังกล่าวส่งผลให้เกิดการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์อย่างไม่เหมาะสมและใช้ผลิตภัณฑ์โดยไม่เกิดประโยชน์สูงสุด และขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการของเสียอันตราย จึงจำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกของประชาชนเพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการบริโภคผลิตภัณฑ์บางประเภท ซึ่งภาครัฐควรใช้มาตรการทางสังคมสนับสนุนในการสร้างจิตสำนึกของประชาชนทั้งในระดับบุคคลและชุมชน โดยสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้เยาวชน และประชาชนทั่วไปในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การนำผลิตภัณฑ์กลับมาใช้ใหม่ เช่น การลดจำนวน การใช้ซ้ำ การซ่อมแซมเพื่อใช้ใหม่ การให้ความรู้เกี่ยวกับพิษภัยจากของเสียอันตรายประเภทต่างๆ ผลเสียจากการทิ้งขยะมูลฝอยปะปนกับของเสียอันตราย เพื่อให้ประชาชน

²¹มาตรา 9 และ 10 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว พ.ศ.

²²มาตรา 19 แห่งร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว พ.ศ.

ตระหนักถึงผลกระทบจากการบริโภคผลิตภัณฑ์บางประเภทที่ก่อให้เกิดของเสียอันตรายและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริโภคอย่างเหมาะสม และเพื่อให้ประชาชนร่วมมือในการคัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายก่อนนำไปทิ้ง และสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาของเสียอันตรายของชุมชนอย่างถูกวิธี

การออกบทบัญญัติในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม มีความแตกต่างและมีลักษณะเฉพาะ ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยและองค์ประกอบแห่งปัญหา เนื่องจากผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมสามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนเป็นวงกว้าง การดำเนินมาตรการจึงจำเป็นต้องมีมาตรการทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหาย่อยอย่างเป็นระบบ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและเอกชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาให้สำเร็จลุล่วง